

Seksualno prenosive infekcije

SEKSUALNO PRENOSIVE INFEKCIJE (u daljem tekstu SPI) su oboljenja koja se prenose sa osobe na osobu putem nezaštićenog seksualnog odnosa.

Kod nekih SPI postoje simptomi, dok kod drugih oni u potpunosti izostaju i javljaju se tek poslije više godina od nastanka infekcije.

U najvećem broju slučajeva simptomi podrazumijevaju promjene koje se pojavljuju na polnim organima, okolnoj koži i koži oko analnog otvora.

SPI dovode do veoma ozbiljnih zdravstvenih problema (rak, neplodnost), naročito ukoliko nisu tretirane (liječene) na pravi način.

Ono što posebno treba da imaš u vidu je to da prisustvo neke od SPI značajno povećava mogućnost infekcije HIV-om.

Najbolji način (nakon apstinencije) da se zaštititiš je korišćenje kondoma prilikom svakog seksualnog odnosa.

Zbog svog, ali i zdravlja tvog prartnera, jako je bitno da što prije prepoznaš i adekvatno liječiš polno prenosivu infekciju ukoliko je dobiješ.

Ako primijetiš bilo kakve promjene na genitalijama, koži, sluzokoži, usnoj šupljini (na primjer, ukoliko nešto curi, ukoliko te peče, neprijatno miriše, ukoliko se javlja svrab ili izraslina bilo koje vrste, ukoliko ti se promijenila boja kože (žutilo, pojava čudnih pjega) ili se promijenila boja mokraće i stolice, obavezno se obrati svom izabranom ljekaru, koji će te posavjetovati i ukoliko je potrebno uputiti na specijalistički pregled.

Ukoliko nisi siguran u to da li imaš seksualno prenosivu infekciju ili ne, a iz bilo kog razloga ne želiš odmah da se obratiš ljekaru, možeš se konsultovati sa nekim od Juventasovih terenskih radnika čije kontakte možeš naći na kraju ove brošure.

Pored posebnih poglavlja u kojima se mogu naći informacije o kondomu, HIV-u i AIDS-u, Hepatitisu B, kondilomima u okviru ove brošure dajemo i informacije još nekim SPI.

UKRATKO O HIV-u

Prisustvo HIV virusa u organizmu izaziva slabljenje imunog sistema. Kako je taj sistem zadužen za borbu protiv infekcija i bolesti, ljudi inficirani HIV-om vremenom gube sposobnost da se sa njima izbore. Sa HIV-om se može živjeti godinama, a AIDS (SIDA) je posljednji i najteži stadijum infekcije HIV-om.

Osobe inficirane HIV-om se ni po čemu ne razlikuju od zdravih osoba. Jedini način utvrđivanja prisustva HIV-a u krvi je testiranje (vidi poglavlje "Testiranje" na str. 16). Najčešći način prenošenja HIV-a je putem seksa i zbog toga uvijek **KORISTI KONDOM**, a u slučaju analnog seksa obavezno i **LUBRIKANTE**, tj. podmazivače na bazi vode (o pravilnoj upotrebi kondoma i lubrikanata pročitajte u poglavlju "Kondom i lubrikant" na str. 13)

KAKO SE HIV PRENOSI

HIV se nalazi u krvi, sjemenoj tečnosti, vaginalnom sekretu, majčinom mlijeku... Samim tim do njegovog prenošenja dolazi prilikom nezaštićenog kontakta sa tim tečnostima i to:

- analnim, vaginalnim i oralnim sexom bez upotrebe kondoma

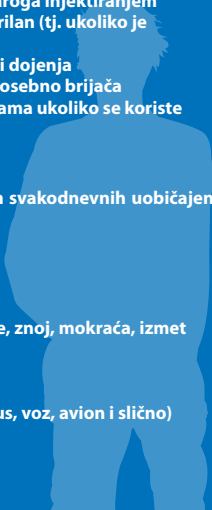
- upotrebom zajedničkog pribora pri korišćenju droga injektiranjem
- tetoviranjem i pirsingom ukoliko pribor nije sterilan (tj. ukoliko je kontaminiran)
- sa majke na dijete prilikom trudnoće, porođaja i dojenja
- upotrebom zajedničkog higijenskog pribora, posebno brijaća
- pri medicinskim pa i stomatološkim intervencijama ukoliko se koriste nesterilisani (tj kontaminirani) instrumenti

KAKO SE HIV NE PRENOSI

Neopravdano je bojati se prenosa virusa prilikom svakodnevnih uobičajenih socijalnih kontakata sa osobama koje imaju HIV.

HIV ne možeš dobiti:

- boravkom u istim prostorijama
- rukovanjem i/lili grljenjem
- preko poljupca-pljuvačke
- posredstvom tjelesnih izlučevina kao što su suze, znoj, mokraća, izmet
- kašljanjem ili kihanjem
- dijeljenjem istog pribora za jelo i posteljine
- korišćenjem istog toaleta, kupatila i bazena
- u svim oblicima javnog prevoza putnika (autobus, voz, avion i slično)
- ubodom insekata (npr. komarca)

Kondilomi

KONDILOMI (polne/genitalne bradavice, papilomi) su virusna seksualno prenosiva infekcija. Veoma su neprijatni zbog teškog zaliječivanja tj nemogućnosti trajnog uklanjanja virusa iz organizma. Promjene na koži u vidu izraslina tj. bradavica su česta posljedica prisustva virusa u organizmu. Pomenute bradavice često liče na obične bradavice koje se javljaju na rukama, a u kasnijoj fazi „rascvjetanom“ oblikom i površinskim izgledom mogu podsjećati na karfiol. Virus se prenosi izuzetno lako, čak i blagim dodirima sa sluzokožom inficiranog partnera. Najčešće se javljaju na sluzokoži polnih organa i anusa, a kod gay muškaraca mogu se javiti i u donjem dijelu rektuma¹ do dubine prodiranja polnog organa ili dilda². Kondilomi nisu nešto zbog čega bi trebao paničiti, ali jesu nešto što se mora liječiti savjesno!

1 Rektum-završni dio debelog crijeva, čiji je kraj analni otvor ili anus.

2 Dildo (en. dildo) je seksualna “igračka”, najčešće oblika muškog polnog organa, namijenjena za pojačanje seksualnog užitka tokom masturbacije (samozadovoljavanja) ili seksualnog odnosa.

Naime, postoji preko 80 poznatih virusa koji izazivaju kondilome, a neki od njih mogu biti i uzročnici raka. Opasnost od razvoja raka kao posljedice prisustva ovih virusa u organizmu drastično je uvećana kod osoba slabijeg imunog, tj. odbrambenog sistema organizma. Zbog svega navedenog , ukoliko sumnjaš na prisustvo kondiloma, obavezno se obrati dermatovenerologu. Ne dopusti da te stid zbog prisustva kondiloma na „nezgodnim mjestima“ omete u njihovom liječenju!

Najbolja, ali ne i potpuna, zaštita, kao i kod većine seksualno prenosivih infekcija, nakon apstinencije, je kondom!

HEPATITIS B je ozbiljno virusno oboljenje jetre za koje nema pravog lijeka, ali postoji svima dostupna vakcina koja pruža zaštitu. Hepatitis B, između ostalog, izaziva dugotrajnu infekciju jetre koja se kasnije može razviti u cirozu, rak jetre i konačno smrt. Hepatitis B možeš dobiti kontaktom sa bilo kojom tjelesnom tečnošću inficirane osobe a najčešće:

- Ako imaš bilo koju vrstu nezaštićenog seksa,
- Ako se tetoviraš ili staviš pirsing priborom koji nije sterilan (koji je kontaminiran),
- Ukoliko upotrijebiš njenu/njegovu četkicu za zube ili brijač,
- Ukoliko upotrijebiš njen/njegov pribor za injektiranje droge.

Hepatitis B ne možeš dobiti ako se rukuješ, grliš, sjediš pored ili dijeliš prostoriju sa inficiranom osobom.

Neke osobe inficirane Hepatitisom B nemaju nikakve simptome! Kod onih koji ih imaju to su simptomi slični gripu:

- Gubitak apetita,
- Umor,
- Blaga groznica,

- Bolovi u mišićima, zglobovima, često i u stomaku,
- Proliv i povraćanje.

Neke osobe mogu imati žućkasto prebojene beonjače i kožu, tamno žutu mokraću i svijetlu (sivu) stolicu.

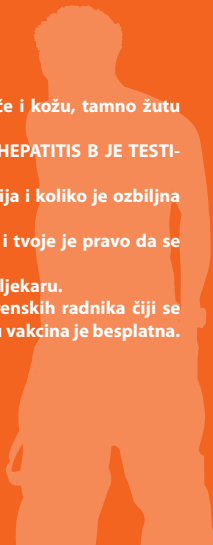
JEDINI NAČIN NA KOJI MOŽEŠ SAZNATI DA LI IMAŠ HEPATITIS B JE TESTIRANJE!

Testiranje uzorka krvi će pokazati da li postoji infekcija i koliko je ozbiljna ukoliko postoji.

Jedina sigurna zaštita protiv Hepatitisa B je vakcina i tvoje je pravo da se vakcinišeš.

Za uput za vakcinu se možeš obratiti svom izabranom ljekaru.

Takođe, možeš se javiti i nekom od Juventasovih terenskih radnika čiji se kontakti nalaze na poledini ove brošure. U tom slučaju vakcina je besplatna.

GENITALNI HERPES je visoko zarazna virusna infekcija, koja je karakteristična po bolnim plihovima i ranama na koži koji se vraćaju. Većina bolesnika nema nikakve vidljive tegobe tokom trajanja infekcije. Plihovi ne moraju da budu vidljivi kod inficirane osobe da bi došlo do prenosa infekcije.

Simptomi herpesa se javljaju nakon seksualnog kontakta sa inficiranom osobom, kod muškaraca najčešće na glaviću penisa, a kod žena na usminama i vagini u vidu malih nabreknuća koja ubrzo prerastaju u plihove koji potom pucaju i ispuštaju gnoj.

Liječenje herpesa je neophodno za oba seksualna partnera istovremeno, a da bi bilo uspješno preporučljivo je da bude praćeno apstinencijom.

SIFILIS uzrokuje bakterija koja ulazi u tijelo preko sluznice genitalija, analnog otvora, usta ili preko kože. Poslije nedjelju dana izaziva promjene na koži u vidu bezbolnog tvrdog čira, najčešće na genitalijama, koji nestaje poslije nekoliko nedjelja, nakon čega se osoba osjeća potpuno zdravo. U kasnijoj fazi se javljaju osipi, uglavnom na koži

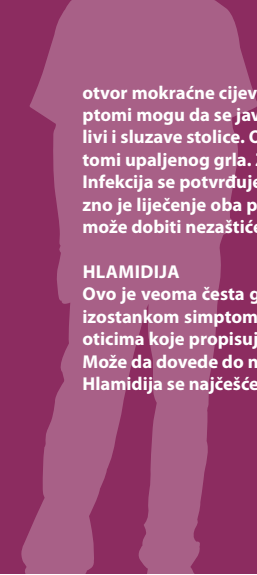
dlanova i tabana, koji predstavljaju izvor širenja infekcije. Ovu fazu prati i malaksalost, gubitak apetita i tjelesne težine, glavobolja, groznica, bolovi u zglobovima, infekcije bubrega, upala jetre i problemi sa vidom. Posljednji stadijum neliječnog sifilisa karakteriše još i oštećenje mozga, praćeno paralizom i promjenom ponašanja (mentalne konfuzije, napadi poput epilepsije, otežan govor, depresija, promjene u raspoloženju, specifični hod), oštećenje srca, a može da se završi i smrću.

Ukoliko posumnjaš da si možda inficiran sifilisom, obavezno posjeti svog izabranog ljekara. Liječenje sifilisa je efikasno i sprovodi se dugotrajnijim tretmanom antibioticima.

GONOREJA – KAPAVAC ILI TRIPER

Ovo je veoma česta infekcija i može da prouzrokuje mnoge probleme ako se na vrijeme ne prepozna i ne liječi.

Simptomi se javljaju dva do sedam dana po infekciji i manifestuju se u vidu blage nelagodnosti prilikom mokrenja, poslije čega se javlja žućkastognojni sadržaj u vidu iscjedka iz otvora na glaviću penisa (karakteristična kap gnoja izjutra poslije ustajanja) nakon čega se češće i bolnije mokri, a

otvor mokraćne cijevi je crven i otečen. Kod osoba koje imaju analni seks simptomi mogu da se jave i u analnom otvoru – nelagodnost, otok i crvenilo, proliv i sluzave stolice. Oralni seks nosi rizik od infekcije ždrijela koju prate simptomi upaljenog grla. Zaražene trudnice mogu da prenesu infekciju na plod. Infekcija se potvrđuje testovima, a liječenje se sprovodi antibioticima. Obavezno je liječenje oba partnera istovremeno. Nakon izlječenja, bolest se ponovo može dobiti nezaštićenim seksualnim odnosom.

HLAMIDIJA

Ovo je veoma česta genitalna infekcija koja je kod muškaraca često praćena izostankom simptoma. Potvrđuje se testovima, a liječenje se sprovodi antibioticima koje propisuje ljekar. Potrebno je liječenje oba partnera istovremeno. Može da dovede do neplodnosti kod oba partnera. Hlamidija se najčešće prenosi zajedno sa uzročnicima drugih polnih infekcija.

Kondom i lubrikant

UKRATKO O KONDOMU

Nakon apstinencije, tj. uzdržavanja od seksualnog kontakta, kondom (prezervativ, kurton, higijenska gumica), u početku zamišljen kao zaštita od neželjene trudnoće, daljim usavršavanjem je postao **NAJEFIKASNIJA ZAŠTITA** od većine seksualno prenosivih infekcija (SPI) uključujući i HIV.

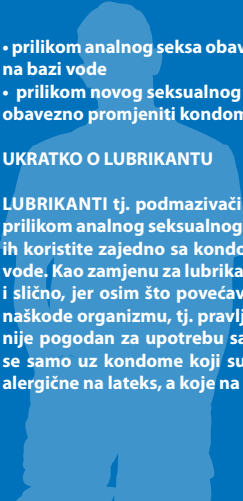
Ispravan kondom podrazumijeva da:

- mu nije istekao rok trajanja
- je elektronski testiran, tj. da na sebi ima oznaku CE ili BS EN 600
- je adekvatno tretiran u prodajnim objektima, tj. da nije izlagan toploti i svjetlosti; najbolje je da ga kupujete u apotekama
- ga niste držali u džepu ili novčaniku duže od 24 sata, jer se može oštetiti i pod uticajem tjelesne temperature, odnosno suviše trenja

Da bi korišćenje kondoma bilo efikasno mora biti ispunjeno sljedeće:

- kondom mora biti ispravan
- kondom se mora pravilno koristiti (vidi str. 16)

-
- A light blue silhouette of a person's head and shoulders is positioned in the upper left background of the slide.
- prilikom analnog seksa obavezna je **UPOTREBA LUBRIKANTA**, tj. podmazivača na bazi vode
 - prilikom novog seksualnog kontakta ili promjene partnera u grupnom seksu obavezno promijeniti kondom

UKRATKO O LUBRIKANTU

LUBRIKANTI tj. podmazivači su tečnosti ili gelovi koji služe za podmazivanje prilikom analnog seksualnog odnosa (ali se mogu koristiti i za vaginalni). Kada ih koristite zajedno sa kondomima obavezno upotrebljavaj lubrikant na bazi vode. Kao zamjenu za lubrikant nipošto ne koristi kreme i losione za lice i tijelo i slično, jer osim što povećavaju mogućnost pucanja kondoma mogu vrlo da naškode organizmu, tj. pravljeni su samo za spoljnu upotrebu. Vazelin takođe nije pogodan za upotrebu sa kondomom. Ova vrsta lubrikanta upotrebljava se samo uz kondome koji su napravljeni od poliuretana, koje koriste osobe alergične na lateks, a koje na žalost nije moguće kupiti u Crnoj Gori.

PRAVILNA UPOTREBA KONDOMA

1. **Palcem i kažiprstom stisnite vrećicu u kojoj je kondom spakovan tako da kondom potisnete na jedan kraj vrećice.**
2. **Pocjepajte vrećicu na drugom kraju napravljenom za lako otvaranje (re-ckavi dio).**
3. **Pažljivo izvadite kondom jer ga nokti, nakit ili nešto drugo dovoljno oštro može oštetiti. Provjerite stranu, jer podmazana površina treba da bude sa spoljašnje strane.**
4. **Blago pristisnite rezervoar na vrhu kako biste istisnuli vazduh.**
5. **Postavite kondom na penis u erekciji (kad je „dignut“).**
6. **Odmotajte kondom na dolje do korjena penisa.**
7. **Na kraju odnosa, tj. pri vađenju penisa kondom pridržite palcem i kažiprstom pri dnu da ne bi spao.**
8. **Upotrebljeni kondom zavežite u čvor kako se sperma ne bi prosula, a kako biste sačuvali okolinu obavezno ga bacite u kantu za otpatke (nipošto u WC šolju).**

Testiranje

Dovoljan razlog da pođeš na testiranje: JEDAN nezaštićeni seksualni odnos.

Testiranje je JEDINI NAČIN da utvrdiš svoj HIV status. Ukoliko se odlučiš na ovaj korak naša preporuka je da testiranje obaviš u nekom od savjetovališta za dobrovoljno i povjerljivo savjetovanje i testiranje na HIV u svom gradu. Naravno, ukoliko iz bilo kojeg razloga želiš da se testiraš van mjesta u kojem živiš, možeš se obratiti bilo kojem savjetovalištu u Crnoj Gori. (za gradove u kojima su otvorena savjetovališta vidi sljedeće strane).

PRIJE NEGO ŠTO POĐEŠ NA TESTIRANJE TREBA DA ZNAŠ:

- Da je u savjetovalištu testiranje dobrovoljno i besplatno,
- Da u savjetovalištu ne ostavljaš lične podatke, već se prilikom evidencije koristi šifra,
- Da ti za testiranje u savjetovalištu nije potreban uput,
- Da ti prilikom testiranja neće biti tražena zdravstvena knjižica, niti bilo kakav drugi lični dokument,
- Da su rezultati testa povjerljivi i da ćeš ih znati samo ti i ljekar koji te je savjetovao prije i poslije testiranja.
- Da rezultati testa ostaju u savjetovalištu, za razliku od testiranja na transfuziologiji kada se šalju izabranom ljekaru

TESTIRANJE U SAVJETOVALIŠTU IMA NEKOLIKO FAZA:

- Na početku razgovaraš sa savjetnikom o testu i on te bliže upoznaje sa svim informacijama koje ti mogu biti potrebne i bitne. Tokom razgovora možeš postavljati pitanja ili govoriti o razlozima za brigu o svom zdravlju, ma kakve prirode oni bili.
- Ukoliko odlučiš da se testiraš, biće ti uzet uzorak krvi potreban za analizu.
- Nakon toga sa savjetnikom dogovaraš termin preuzimanja rezultata, a krv se šalje na analizu.
- U dogovorenom terminu ponovo se srijećeš sa savjetnikom sa kojim si razgovarao prije testiranja. On ti saopštava rezultate testa i savjetuje te kako dalje da postupaš zavisno od rezultata.

Važna napomena:

Preporučljivo vrijeme za testiranje na HIV je DVA MJESECA OD POSLJEDNJEG SEKSUALNOG KONTAKTA. Razlog tome je činjenica da u prvih par mjeseci nakon što virus uđe u organizam nije ga moguće otkriti testiranjem. S druge strane, HIV se u tom periodu može prenijeti na drugu osobu.

Rezultati testa pokazuju status isključivo osobe koja ga je uradila, ne i njenog partnera!

Spisak savjetovališta za DPST (dobrovoljno i povjerljivo savjetovanje i testiranje)

INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE
Ljubljanska bb
Podgorica
Tel: 020/412-855 i 020/412-850

DOM ZDRAVLJA HERCEG NOVI
Nikole Ljubibratića 1 ulaz III,
85340 Herceg Novi
Tel: 031/343-111, LOKAL 107

DOM ZDRAVLJA PLJEVLJA
Lovćenskog bataljona bb,
84210 Pljevlja
Tel: 052/321-193

DOM ZDRAVLJA BAR
Jovana Tomaševića 42,
85000 Bar
Tel: 030/317-351

DOM ZDRAVLJA KOTOR

Dobrota BB,

85330 Kotor

Tel: 032/334-533 069 015 796

DOM ZDRAVLJA BIJELO POLJE

Mojkovačka bb,

84000 Bijelo Polje

Tel: 050/486-246

DOM ZDRAVLJA BERANE

Miljana Tomčića bb,

84300 Berane

Tel: 051/235-810

DOM ZDRAVLJA NIKŠIĆ

Radooja Dakića bb

81400 Nikšić

Tel: 040/231-209

Republička komisija za AIDS

Supported by:

Investing in our future

The Global Fund

To Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria

Napomena: Stavovi iznešeni u ovoj brošuri ne moraju nužno predstavljati stavove Globalnog Fonda za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije kao donatora.

KONTAKTI:

mail: kondomi.i.lubrikanti@gmail.com

telefon: +382 67 650 331